

Everything you always wanted to know about video bij spreekvaardigheid but were afraid to ask.

Een pleidooi voor het gebruik van video bij spreekvaardigheidlessen.

Waarom willen we audio/video gebruiken bij spreekvaardigheidlessen?

Omdat het voor een docent zo'n geweldig nuttig hulpmiddel is bij het geven van gefundeerde feedback .

Het geven van feedback op spreekvaardigheid heeft een aantal lastige aspecten. Als we feedback geven op schrijfproducten, is dat veel eenvoudiger: de docent heeft alle tijd om na te denken wat zij schrijft, en de cursist kan de opmerkingen van de docent rustig bekijken en vervolgens correcties overnemen.

Bij spreken is de feedback het meest effectief als hij direct gegeven wordt, maar zonder opname legt dat een enorme druk op de docent

Het gebruik van opnames , audio of video, geeft de docent kans en ruimte om zinvolle keuzes te maken over wat je wel en wat je niet wilt corrigeren. Je wilt een gesprek tussen twee cursisten niet onderbreken, je wilt niet op elke slak zout leggen en door een opname te maken en af te spelen kun je veel makkelijker prioriteiten stellen.

Zeker als er van tevoren samen met de cursisten besproken wordt op welke punten in elk geval feedback gegeven zal worden en waarom. Een opname is een objectief en reproduceerbaar product; het wordt daarmee goed mogelijk om te zien en te horen of een gesteld doel gehaald is , respectievelijk of aan gewenste criteria is voldaan. En om te constateren wat al heel goed ging en waar nog aan gewerkt moet worden.

Voor de cursist levert de mogelijkheid om zichzelf te horen erg veel op. Iedere docent die in de opleiding wel eens een video-opname van eigen lessen heeft gemaakt, weet dat je daar heel veel van leert. Zo is het ook met het leren spreken: je krijgt als leerder daardoor de gelegenheid jezelf te controleren en te analyseren. Dat is, vooral in combinatie met de feedback van medecursisten en van de docent, zeer verhelderend en leerzaam.

Voorbeelden van punten waarop feedback gegeven kan worden:

Het begin en einde van het gesprek.
Gebruiken van U in een formeel gesprek
Beleefd vragen stellen en bedanken
Woordenschat gebruik en begrip
Verstaanbaar spreken

kader 1

Bij welke werkvormen kunnen we video het beste inzetten?

Het spreekt voor zich dat het ingewikkelder is om bij een groepsgesprek of een discussie met meer mensen een bruikbare opname te maken, dat wordt al gauw een rommelige opname waarbij niet altijd duidelijk is wie er spreekt. Het meest geschikt zijn gesprekken van twee personen, zoals rollenspelen. Bij de voorbereiding op het inburgeringexamen moeten de gesprekken die de cursist gaat voeren in de cruciale praktijksituaties geoefend worden en dan is het maken van een opname natuurlijk een heel zinvol middel voor de deelnemers om zelf te zien hoe het gaat en of ze al klaar zijn voor de gesprekken in de praktijk en/of het praktijkexamen.

Voorbeeld van een spreesituatie: inschrijven in een cursus. (Burgerschap CP8)

Persoon A: *Je gaat naar het buurthuis. Je komt informatie vragen. Je wilt een cursus fotograferen volgen.*

Persoon B: *Je werkt in het buurthuis. A wil een cursus fotograferen doen. Geef informatie: er zijn twee cursussen, een voor beginners op dinsdagavond, en een voor gevorderden op donderdagavond.*

Kader 2

Hoe organiseer ik het?

Om deelnemers voor te bereiden op het opnemen van een tweegesprek, moeten ze eerst de kans krijgen om te oefenen. Het begin van een dergelijke spreekles kan bijvoorbeeld het maken van een woordweb zijn, in groepjes of klassikaal, om de woorden die bij het onderwerp horen op te halen. Daarna kunnen de cursisten in tweetallen het gesprek oefenen, liefst tweemaal, zodat ze ieder beide rollen een keer spelen, Feedbackpunten worden kort besproken en eventueel op het bord gezet. Pas daarna volgt de uitvoering, waarbij we van een of twee paren het gesprek opnemen en het gezamenlijk bekijken/beluisteren en er feedback op geven a.d.h.v. het feedbacklijstje of de punten op het bord.

Een paar tips:

- *Neem de tijd om van tevoren de apparatuur te controleren als je klassikaal gaat werken.*
- *Werk met vertrouwde apparatuur, neem eventueel je eigen laptop mee*
- *Gebruik eventueel losse speaker(tje)s voor een betere geluidskwaliteit*
- *Doe het geregeld, dan raken deelnemers er aan gewend, en jij bent steeds beter in staat de apparatuur te bedienen.*
- *Vraag als dat kan een cursist of assistent om te filmen en af te draaien. Dat is prettiger dan alles zelf te moeten doen.*

Kader 3

Hoe vaak gebruiken we deze middelen?

Een van de argumenten tegen het gebruik van video in de les is altijd dat het te veel tijd kost. Dat is waar als je iedere cursist iedere keer wilt opnemen, maar dat is helemaal niet nodig. Als het een techniek is, die elke week in een les van bijvoorbeeld ruim een uur gebruikt wordt, kan de ene week de een, en de volgende week een ander opgenomen worden. Een kruisje achter de naam van degene die geweest is, is dan handig, om te zorgen dat iedereen aan bod komt, ook diegenen die wat angstig zijn. En vergeet niet, dat ook deelnemers, die zelf niet opgenomen worden toch veel opsteken van het analyseren van de gesprekken die zij zien en horen. Zeker als zij daarbij ook feedback mogen leveren.

Wat doe ik aan spreekangst bij de cursisten?

Het is voor veel mensen minder bedreigend als de eerste opname op audio of video niet meteen een uitgebreide spreektaak is. Veel beter is het om een eerste opname te maken van een eenvoudige uitspraak oefening, bij voorbeeld het naspreken van de docent, een Taalriedel of gewoon een stukje hardop lezen.

Bij de eerste keer dat er een gesprekje wordt opgenomen, kun je het beste vragen om vrijwilligers, om te laten zien dat het niet zo erg is als het lijkt. En veel prijzen is uiteraard heel belangrijk.

Wat doe ik aan religieuze bezwaren bij de cursisten?

Er zijn soms cursisten, bijna altijd vrouwen, die niet op foto of film opgenomen willen worden. We kunnen hier op een aantal manieren mee omgaan:

-Het is verstandig, niet te beginnen met aan de mensen *te vragen* of ze opgenomen willen worden. Als er een discussie over ontstaat, zullen mensen die aarzelen, ook gaan weigeren, onder invloed van de groep.

-Het kan helpen om te laten zien dat je de beelden kunt wissen, en te beloven dat je dat ook zult doen na de les, ja, ook in eerste instantie dat doet waar de cursisten bij zijn. Als blijkt, dat de beelden niet buiten het lokaal komen, en alleen voor henzelf bedoeld zijn, helpt dat enorm.

-Als er eerst opnamen gemaakt zijn van vrijwilligers, terwijl de anderen niet in het beeld komen, komen sommigen er makkelijker toe om ook mee te gaan doen.

-Tenslotte kan de afspraak gemaakt worden dat mensen die dat willen, met hun rug naar de camera gaan zitten. Wel wordt de verstaanbaarheid daardoor sterk beïnvloed, ze moeten dan luid spreken. Vaak een nuttige oefening!

Wat heb ik nodig?

De technische mogelijkheden worden ieder jaar beter, goedkoper en algemener beschikbaar. Hadden we tien jaar geleden nog een dure filmcamera nodig, waarvan de filmpjes (na het volgen van een cursus) met moeite op een PC gezet konden worden, nu heeft menigeen een mobiel waarmee je ook filmpjes kan maken. En anders is de Flipcamera een uitkomst.

Met de meeste mobiele telefoons kunnen ook geluidsopnamen gemaakt worden.

Iets anders is het bekijken en vooral beluisteren van de opnamen. Dat gaat niet zo goed met een hele groep op een klein schermje. Hiervoor kun je de opnamen beter op een PC of laptop zetten, ook iets dat steeds eenvoudiger wordt. Kleine losse speakertjes zijn te koop om het geluid van de mobiel of de laptop te versterken.

Als dat niet mogelijk is, kan de opname nog wel door een tweetal of klein groepje beluisterd worden, en die kunnen elkaar feedback geven. Dit is iets dat eerst geoefend moet worden met de docent erbij, maar met een feedbacklijstje kunnen cursisten dat na enige oefening ook heel goed zelfstandig.

Hoe betrek ik de andere cursisten bij het feedback geven?

Door het uitdelen van een feedbacklijstje, zoals in kader 4 ..staat, kunnen de deelnemers betrokken worden bij het geven van feedback.

Je kunt ook aan de cursisten die niet aan de beurt zijn per tweetal een gerichte kijk- of luisteropdracht geven. In kader 4 voorbeelden van feedbackvragen:

Voorbeeld van een feedback checklist:

Was het een goed gesprek?

Is het gelukt wat ze wilden?

Kun je het goed verstaan?

Spreken ze luid genoeg?

Begrijp je wat er gezegd wordt?

*Zijn de sprekers beleefd tegen elkaar?
Geven ze elkaar antwoord?Of luisteren ze naar elkaar?
Gebruiken ze de goede woorden?
Hoor je ernstige grammatica fouten?*

Kader 4

Wat doe je als de apparatuur faalt?

De nachtmerrie van de minder technisch begaafde docent. Maar zelfs als je handig bent met apparatuur kan er toch wel het een en ander fout gaan: het beeld valt opeens weg of het geluid valt juist weg of de hele zaak loopt vast en er is geen beweging meer in te krijgen. En vooral een probleem dat iedereen kent: de geluidskwaliteit van de opname is zo slecht, dat je er eigenlijk weinig of niets mee kunt beginnen.

Wat kun je dan doen?

Als er iets mis gaat, kijk dan eerst rustig of het probleem snel op te lossen is, eventueel met hulp van een handige cursist. Maar ga niet langer dan 5 minuten prutsen. Schakel vervolgens de cursisten in. Gebruik het feedbacklijstje of schrijf punten op het bord. Vraag de cursisten in kleine groepjes of tweetallen het lijstje in te vullen en te noteren wat hen opgevallen is. Niet langer dan 10 minuten. Bespreek het in de groep na en voeg je eigen feedbackpunten toe.

Op welke manier kan ik het maken van opnamen nog meer gebruiken?

Behalve bij de spreeklessen in de groep, kan het maken van kleine filmpjes ook uitstekend gebruikt worden om de buitenwereld in de klas te brengen. Nu steeds meer mensen een smartphone hebben, of een fotocamera waarmee je ook filmpjes kunt maken, kan dat ook veel makkelijker. Als er een opname gemaakt wordt van een gesprek voor het inburgeringsportfolio, levert dat prachtig materiaal om dit gesprek in de klas na te bespreken. Als twee cursisten samen een dergelijk gesprek in de praktijk gaan uitvoeren voeren kunnen ze elkaar opnemen.

Maar ook het maken van andere opnamen buiten de les, bv in huis, met de opdracht: laat zien wat je favoriete plek in je huis is, kan veel spreekstof en motivatie om te spreken geven. Dit kan natuurlijk ook met foto's.

Wat vinden de deelnemers ervan?

Waar docenten nogal eens huiverig staan tegenover video-opnamen en denken dat het te belastend of bedreigend is voor de deelnemers, hebben wij de ervaring dat de cursisten zeer enthousiast zijn over de mogelijkheid zichzelf te horen en feedback te krijgen. Dit hadden we al eerder moeten doen is het oordeel meestal. Ook de docenten die over hun schroom heenstappen, of daartoe gedwongen worden tijdens hun opleiding, zijn enthousiast. Het effect van een spreekles wordt zoveel groter, dat je al snel niet meer anders wilt!

We raden iedereen dan ook aan om toch zeker een keer te experimenteren met het gebruik van video of audio. Als je je onzeker voelt over het gebruik van video, maak dan bijvoorbeeld eerst eens een korte opname in de klas en beluister/bekijk die thuis. Vraag je daarbij af wat je de belangrijkste feedbackpunten vindt en hoe je feedback zou geven.

En tenslotte: het opnemen van gesprekken levert vaak onverwachte en hilarische situaties op. De beste manier om iets te leren en te onthouden, nietwaar?

Margreet Verboog
Lieske Adèr

Aanbevolen literatuur met gespreksituaties en aanwijzingen voor het werken met video:

Leren spreken, *Een didactische handleiding voor docenten NT2*, M. Verboog, Coutinho, 2010, 2edruk.

Taal leren op maat, *Effectief lesgeven aan NT2-cursisten*, Margreet Verboog, Damayanti Gunawan, Coutinho 2011, 2^e druk.

Handboek Nederlands als tweede taal in het volwassenenonderwijs, Bart Bossers, Folkert Kuiken, Anne Vermeer (red.), Coutinho, 2010.